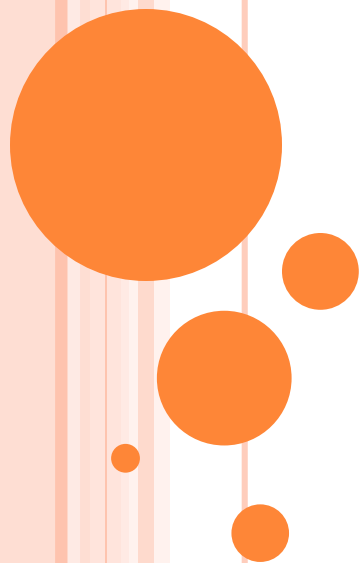

LAG & RÄTT

VAD ÄR ETT BROTT?

- För att något ska vara ett brott måste det finnas en lag som beskriver den brottsliga handlingen.
- I lagen ska det också stå vilket straff man kan få om det bevisas i domstol att man begått brottet.
- Vad som ses som ett brott växlar. Det beror på att människors syn och attityder till olika brott förändras över tiden.
- Förr i tiden var det till exempel inte brottsligt att slå barn för att uppfostra dem. Det blev ett brott först år 1979.
- Ett annat exempel är användning av narkotika, som blev brottsligt först under 1980-talet.

- Vad som kan vara ett brott hänger alltså nära samman med hur samhället utvecklas.
- Det uppkommer nya brott, som inte kunde finnas för länge sedan.
- Till exempel fanns av naturliga skäl inte bilstöld förrän bilarna uppfanns.

MAN KAN DÖMAS FÖR BROTT NÄR MAN FYLLT 15

- Innan man är 15 år kan man inte dömas för brott. Men även om man är under 15 år kan man begå brott och polisen kan ingripa.
- Om polisen upptäcker att någon som är under 15 år begått ett brott kontaktar man föräldrarna och socialtjänsten.
- Socialtjänsten kan utreda om det finns behov av att sätta in någon typ av stöd åt den unge eller dennes familj.
- Det kan till exempel vara samtal, kontaktperson eller ett program som är inriktat på att lösa den typen av problem som man anser att den unge har.

RIKSDAGEN BESTÄMMER VILKA LAGAR VI SKA HA

- Det är riksdagen som stiftar Sveriges lagar. De finns nedskrivna i lagboken.
- Eftersom människors – och även lagstiftarnas – syn på vad som är brottsligt skiftar över tid så förändras lagarna.
- Vissa lagar är likadana en lång tid, medan andra skrivs om och förbättras.
- Det tillkommer även hela tiden nya lagar och därmed nya brott.
- Då säger man att en handling kriminaliseras, det vill säga att den blir ett brott.
- Det händer också att en handling som varit ett brott inte längre anses vara det.

FRÅGOR

- 1. Vad är ett brott?
- 2. När kom lagen att man inte fick slå barn?
- 3. När kom lagen om narkotika brott?
- 4. Det uppkommer nya brott inte fanns tidigare. Hur kommer det sig och kan du ge något exempel?
- 5. I vilken ålder kan man bli dömd för första gången?
- 6. Kan man bli straffad som barn om så på vilket sätt?
- 7. Vem bestämmer vilka lagar vi ska ha?
- 8. Är alla lagar fasta eller kan de förändras, om så på vilket sätt?
- 9. Kan det hända att man tar bort en lag om ett brott?

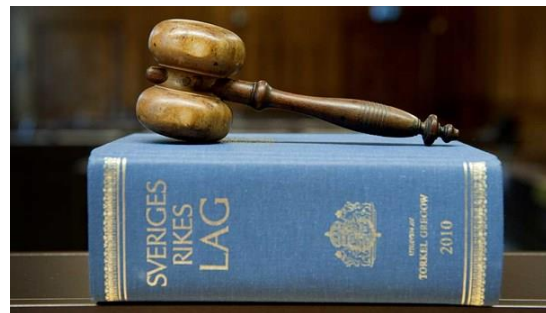

RÄTTSVÄSENDET

- Rättsväsendet ansvarar för att förebygga och utreda brott, pröva brottsliga handlingar i domstol, se till att utdömda straff verkställs samt bevaka brottsoffers rättigheter.
- Med rättsväsendet menar man Polisen, Åklagarmyndigheten, Rättsmedicinalverket, Ekobrottsmyndigheten, Kriminalvården, Sveriges Domstolar, Brottsförebyggande rådet och Brottsoffermyndigheten.
- Det är Justitiedepartementet som ansvarar för rättsväsendets myndigheter. Chef för Justitiedepartementet är justitieministern.

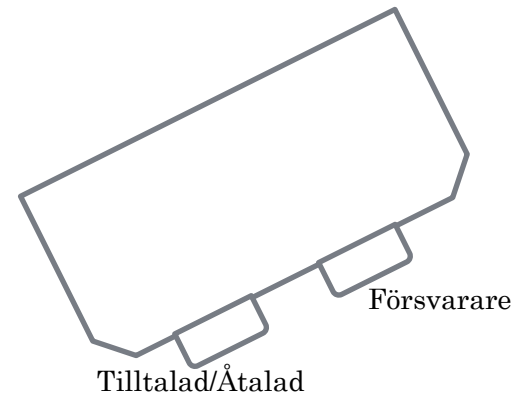
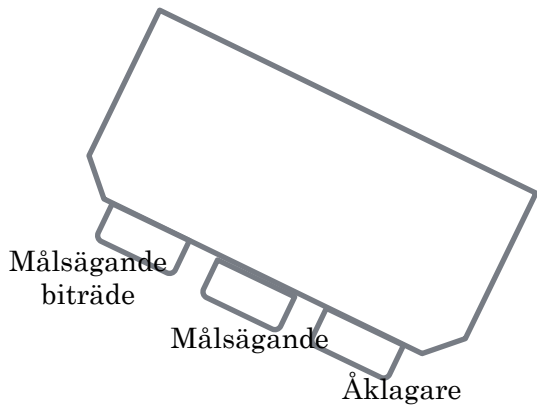
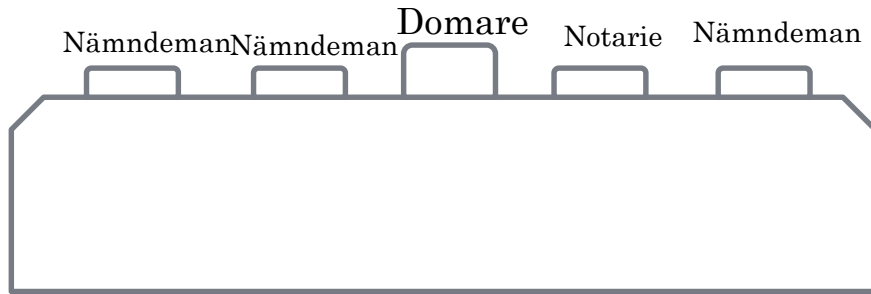
Kriminalvården

RÄTTEGÅNG

- En rättegång är ett sammanträde i en domstol, till exempel i tingsrätten, och kallas för huvudförhandling.
- Vid rättegången avgör domarna om det finns tillräckliga bevis för att den som är misstänkt för ett brott ska dömas för det.
- När förhandlingen sker i domstol kallas det att domstolen prövar åtalet. I Sverige får ingen person anklagas och dömas om inte fallet prövats i en domstol.
- Om domarna anser att den som är misstänkt för ett brott är skyldig ska domarna bestämma vilket straff den skyldige ska få.

- Domstolen ska dessutom ta ställning till om den som utsatts för brott ska få skadestånd och besluta om ersättning för personer som är med på rättegången (till exempel vittnen som ska få sina resekostnader betalda).
- Rättegången är muntlig. Det innebär att olika personer kallas till tingsrätten för att berätta om den händelse som åtalet handlar om.
- En person som döms för ett brott får också ett straff, eller en påföljd som det också kallas.
- Det finns flera olika sorters straff. Vilket straff man döms till beror främst på vilken typ av brott man begått, på hur gammal man är och om man dömts för brott tidigare.

NÄTHAT - LAGAR OCH FAKTA

- Med ordet näthat menar man hot och trakasserier på nätet. Till exempel om någon skriver en kränkande eller hatisk kommentar till eller om någon – ofta i sociala medier.
- Beskrivning av näthat
- Näthat är ingen juridisk term utan ett samlingsbegrepp och kan handla om olika typer av brott. Ibland kallas det internettrakasserier eller nätmobbning.
- Egentligen finns det inga särskilda lagar för hot och trakasserier på nätet. Samma regler gäller där som på skolgården eller på arbetsplatsen. Det speciella med det som händer på nätet är att det snabbt kan få väldigt stor spridning.

VANLIGA NÄTHATSBROTT

- Ofta är brotten som man tänker på olaga hot, ofredande, förolämpning och förtal.
- Men det kan också vara kränkande fotografering, hets mot folkgrupp, brott mot personuppgiftslagen, PUL, och sexuellt ofredande.
- Allt otrevligt som sker på nätet är inte olagligt, även om det kan upplevas som mycket obehagligt och kränkande för den som drabbas.
- Om man blir utsatt för anklagelser på internet och polisanmäler det, kan det rubriceras som förtal eller förolämpning.

STRAFF

5 kap. Om ärekränkning

- 1 § Den som utpekar någon såsom brottslig eller klandervärd i sitt levnadssätt eller eljest lämnar uppgift som är ägnad att utsätta denne för andras missaktning, dömes för förtal till böter.
- Var han skyldig att uttala sig eller var det eljest med hänsyn till omständigheterna försvarligt att lämna uppgift i saken, och visar han att uppgiften var sann eller att han hade skälig grund för den, skall ej dömas till ansvar.
- 2 § Är brott som i 1 § sägs att anse som grovt, skall för grovt förtal dömas till böter eller fängelse i högst två år.
- Vid bedömande huruvida brottet är grovt skall särskilt beaktas, om uppgiften genom sitt innehåll eller den omfattning i vilken den blivit spridd eller eljest var ägnad att medföra allvarlig skada.

- Det är först när man har fyllt 15 år som man kan åtalas och dömas i domstol.
- Man ska alltså ha begått brottet efter att man fyllt 15 år.
- En person som är under 15 år överlämnas till socialtjänsten.
- Polisen kan fortfarande utreda händelsen och sedan lämna ärendet vidare.
- Om man är under 15 år kan man bli skadeståndsskyldig för brottsliga handlingar, även om man inte kan åtalas och dömas.

- Den som misstänks för ett allvarligt brott kan häktas av en domstol i väntan på att brottet utreds. Den 1 oktober 2012 fanns 1 767 personer i häkte.
- Ett fängelsestraff kan variera från 14 dagar till livstid. Den som dömts till livstid kan tidigast efter tio år få straffet omvandlat till ett tidsbestämt straff. Det sker i en domstolsprocess vid Örebro tingsrätt.
- Kriminalvårdens 49 fängelser har olika säkerhetsklassificering, från 1 till 3, där 1 är den högsta säkerhetsklassen och 3 är den lägsta.
- 23 procent av de intagna som satt i fängelse den 1 oktober 2012 hade begått ett narkotikabrott.

- Den 10 september 2013 var det 147 intagna på svenska fängelser som avtjänade livstidsstraff, varav 5 var kvinnor.
- Den yngste var 26 och den äldste 85 år. Alla avtjänar straff för mord (inklusive medhjälp, försök och anstiftan till mord).
- Fotboja kallas i vanligt tal det som i lagen heter Intensivövervakning med elektronisk kontroll.
- Intensivövervakning är ett alternativt sätt att avtjäna sitt fängelsestraff, som innebär att straffet avtjänas i hemmet.
- Den som döms till fängelse i högst sex månader kan ansöka om intensivövervakning.

POLISENS ARBETE

- Polisens uppdrag är att upprätthålla lagen, minska brottsligheten och öka tryggheten i samhället.
- Polisens uppdrag är också att skydda demokratin och försvara den enskilda människans rätt att få uttrycka sina åsikter.
- Polisen har en tydlig värdegrund som alla anställda ska förhålla sig till och de ska alltid vara engagerade, effektiva och tillgängliga.
- Arbetet innebär också många utredningsåtgärder som att ta upp anmälningar, hålla förhör och ta föremål i beslag.

POLISENS REGISTER

- Om man blir dömd för ett brott hamnar man i polisens belastningsregister.
- När man finns i belastningsregistret kan det bli svårare att få vissa jobb, att få körkort och att studera utomlands.
- Hur länge ett brott finns kvar i registret beror på vilket straff man får (påföljden) och hur gammal man var när brottet begicks.

